

Trouw, 25 januari 2022

Het einde van een beladen tijdperk: na meer dan 50 jaar verdwijnt de vrouwenopvang uit Oosterbeek

Sinds de jaren zestig worden in de bossen van Oosterbeek vrouwen en kinderen opgevangen. Vandaag komt er een einde aan die lange en bewogen geschiedenis. Beeld Gilles Frenken

Het gebouw van de Paula Stichting in Oosterbeek, waar ongetrouwde vrouwen na de bevalling werden gescheiden van hun kind, sluit vandaag de deuren. De plek herbergt een beladen geschiedenis.

[Petra Vissers](#) 25 januari 2022, 13:05

Als de bomen in het Gelderse Oosterbeek konden praten, zouden ze vertellen over verdriet en onmacht. Over frustratie, maar ook over veerkracht en nieuwe plannen. Sinds de jaren zestig worden hier, in de bossen van Oosterbeek, vrouwen en kinderen opgevangen. Maar vandaag komt er een einde aan die lange en bewogen geschiedenis.

In 1966 verhuisde de Paula Stichting van de nonnen van de Kleine Zusters van de Heilige Joseph vanuit Utrecht naar deze plek en betrok er het gloednieuwe gebouw. De Paula

Stichting was een doorgangshuis waar ongehuwde vrouwen konden bevallen, en waar zij hun kinderen konden, of móesten, achterlaten.

Het is een beladen geschiedenis, [waar Trouw en Omroep Gelderland in 2020 veel over publiceerden](#). Vrouwen werden er tegen hun wil gescheiden van hun kinderen, getuigden ze afgelopen jaren. Kinderen leden aan ‘moedergemis’, en de vaak jonge vrouwen die voor hen zorgden waren niet goed toegerust voor die taak.

Sinds 2012 huist hulpverleningsorganisatie Moviera in het gebouw waar ooit de Paula Stichting in zat. Er worden nu vrouwen en kinderen opgevangen die zijn gevlucht voor allerlei vormen van geweld. Maar het gebouw voldoet niet meer, en Moviera verhuist deze opvang naar Arnhem.

Het archief gaat naar de stichting Fiom

Dat betekent dat vrouwen die hier ooit bevielen en kinderen die er werden geboren, niet meer terug kunnen naar deze plek. Het betekent ook dat het archief van de Paula Stichting, dat al die jaren in Oosterbeek bleef liggen, is overgedragen aan stichting Fiom, die zich onder meer bezig houdt met vragen over afstand en adoptie.

Een keuze die gevoelig ligt bij een deel van de moeders die een kind hebben afgestaan en bij geadopteerden, omdat de stichting in het verleden ook een rol speelde bij adopties die nu onder vuur liggen. “Dat weet ik”, zegt bestuurder Eva Scholte van Moviera daarover. “Maar ik heb echt gedacht: wie garandeert dat het archief goed wordt ontsloten en toegankelijk blijft, volgens de geldende wet- en regelgeving?”

Dossiers op zolder

Nu de dossiers bij de Fiom liggen, worden ze gedigitaliseerd en daarmee beter toegankelijk. “Wie op zoek is naar zijn dossier krijgt straks sneller antwoord, maar waarschijnlijk ook iets minder persoonlijk”, zegt Esther Stadhouders. Met enige teleurstelling, omdat ze het jammer vindt dat er voor haar ‘een mooie taak’ wegvalt.

Stadhouders beheerde tot eind 2021 de afstandsdossiers van de Paula Stichting, maar moest dat doen naast haar normale werk voor Moviera. Daardoor kon het soms even duren voor een dossier gevonden was, maar ze nam wel altijd de tijd om dat samen met betrokkenen goed door te spreken.

“Sommige mensen liepen met hun dossier binnen vijf minuten weer de deur uit, maar vaak voerde ik ook echt hulpverlenersgesprekken als ik het dossier overhandigde.” Ook Fiom belooft een persoonlijk als mensen hun dossier inzien.

Ze laat zien waar ze de vele dozen aantrof toen ze het archief vijf jaar geleden overnam van een collega. Een vlizotrap leidt naar een zolder waar in stellingkasten nog wat verdwaalde folders en posters liggen uit de jaren zestig en zeventig. Een collega die moest re-integreren zette de vele dossiers een aantal jaren geleden op chronologische volgorde en de dozen werden van zolder afgehaald.

De geschiedenis in een boek

Maar het zijn niet alleen de afstandsmoeders en hun kinderen die een band hebben met deze plek. Hetzelfde geldt voor al die andere vrouwen en kinderen die hier een periode van hun leven doorbrachten, omdat ze vluchtten voor mishandeling, gedwongen prostitutie of andere vormen van geweld.

Hoewel Moviera pas sinds 2012 in Oosterbeek huist, wil de organisatie de hele geschiedenis van de plek recht doen. “We voelen de verantwoordelijkheid om die vast te leggen”, zegt bestuurder Scholte. Dus vroeg ze historicus Anton van Renssen om onderzoek te doen voor een boek, en is er een film gemaakt zodat er altijd beeld blijft van hoe het er is geweest.

Die geschiedenis is verdrietig, maar zit ook vol verhalen van sterke vrouwen die hier een nieuwe start maakten, zegt Van Renssen. “De moeders die hier bevallen zijn toen het nog de Paula Stichting was, hebben er vaak nare herinneringen aan”, vertelt hij. “Maar voor veel vrouwen die hier laten woonden, is dit de plek waar ze een nieuwe start konden maken. Waar ze weer vertrouwen kregen in zichzelf en de wereld.”

Alle mannen ontslagen

Zijn boek verhaalt niet alleen over die eerste periode, toen de zusters door de gangen van het gebouw liepen. Van Renssen vertelt ook hoe de kraamkliniek werd gesloten en het gebouw een vrouwenopvang werd. Hoe in 1987 alle mannen onder invloed van de radicaalfeministische ideologie werden ontslagen, en hoe de beveiliging in de loop der jaren werd opgeschroefd na een moord en een in de pui gereden auto.

“Het contact met de vaders werd in die jaren helemaal afgehouden. Zij mochten niet weten waar hun kinderen waren. Ik denk dat daar veel agressie vandaan kwam.” De geschiedenis van het gebouw in Oosterbeek is daarmee ook de geschiedenis van de hulpverlening aan vrouwen en kinderen, en hoe die in de loop der decennia veranderde en meebewoog met de tijd.

Het nieuwe gebouw van Moviera in Arnhem zet wat dat betreft weer een nieuwe stap. De locatie is net als die in Oosterbeek niet geheim, en het is de bedoeling dat vaders, als het veilig is, betrokken blijven. Scholte: “Het doel is het stoppen van geweld, niet per se het beëindigen van de relatie.”

Het boek ‘Ongehuwde-moederzorg en vrouwenopvang in de Paula Stichting, Hera en Moviera van 1966 tot 2022’ is vanaf maart 2022 verkrijgbaar.

Lees ook:

De kinderen voor wie niemand kwam

Nadat hun ongehuwde moeder was vertrokken, [brachten kinderen soms jaren door in doorgangshuis de Paula Stichting](#). Daar werden peuters letterlijk ziek van het gebrek aan aandacht.

***Terug naar de nonnen van de Paula Stichting: ‘Ook zonder ons was ongehuwd
moederschap traumatisch’***

De voormalige nonnen zuster Chantal (92) en zuster Angeli (81), werkten eind jaren ‘60 in de Paulastichting in Oosterbeek, een tehuis voor ongehuwde moeders. [Hoe kijken die terug op wat er in hun tehuis gebeurde?](#)